

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2020-21 Cyngor Sir Ddinbych

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2019-20

Cynnwys

Cyflwyniad	3
Crynodeb Gweithredol	4
Cefndir yr adroddiad	5
Materion sy'n codi yn ystod y cyfnod adrodd	5
Cynnydd gyda fframwaith 'Mwy na Geiriau'	25
Diweddariad Grŵp Strategol y Gymraeg mewn Addysg	27

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2019-20

Cyflwyniad

Mae'n ofynnol ar y Cyngor o dan Safonau'r Gymraeg, a gyflwynwyd o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011, gyhoeddi adroddiad blynyddol erbyn 30 Mehefin yn amlinellu'r gwaith a wnaed i gydymffurfio â gofynion y Safonau rhwng Ebrill y 1af a Mawrth 31ain. Mae Cyngor Sir Ddinbych wedi ymrwymo'n llwyr i ymateb yn bositif i'r Safonau Iaith ac mae hyn wedi cael ei adlewyrchu yn y Strategaeth Iaith Gymraeg 2017-22. Nid yw hyn wedi newid ac rydym yn hollol ymrwymedig at chwarae ein rhan tuag at yr ymdrechion cenedlaethol i gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg i filiwn erbyn 2050. [Gweld rhestr lawn o'r Safonau y mae'n ofynnol i ni gydymffurfio â hwy.](#)

Mae'r dyletswyddau sy'n deillio o'r Safonau yn golygu na ddylai'r Cyngor drin yr iaith Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ynghyd â hybu a hwyluso'r defnydd o'r iaith Gymraeg, gan ei gwneud yn haws i bobl ddefnyddio eu sgiliau iaith Gymraeg mewn bywyd bob dydd.

Pwrpas y Safonau yw:

- rhoi mwy o eglurder i sefydliadau ar eu dyletswyddau am yr iaith Gymraeg
- rhoi mwy o eglurder i siaradwyr Cymraeg am y gwasanaethau y medrant ddisgwyl eu cael yn Gymraeg
- sicrhau mwy o gysondeb o wasanaethau Cymraeg a gwella eu hansawdd.

Roedd prif sylw'r Cyngor yn 2020/21 ar barhau i weithredu Safonau'r Gymraeg yn yr awdurdod, gan weithio'n agos â Phencampwyr y Gymraeg ar draws y sir i sicrhau bod pawb yn cydymffurfio gyda'r 167 o Safonau o dan y penawdau Cynllunio Gwasanaethau, Llundio Polisïau, Hybu a Chadw Cofnodion. Rydym yn parhau i gefnogi'r gweithlu wrth weithredu'r Safonau Iaith yn ogystal â'u cefnogi i ddefnyddio'r Gymraeg o ddydd i ddydd. Caiff hyn ei wneud trwy hyrwyddo cyrsiau Cymraeg iddynt ddechrau ar eu taith iaith, neu gyrsiau hyder a gweithgareddau mewnol iddynt ddatblygu a meithrin eu sgiliau.

Yn ogystal â'r Safonau newydd ar gyfer y Gymraeg, mae'r Cyngor wedi parhau i ymateb yn gadarnhaol i'r Fframwaith 'Mwy Na Geiriau' a'r Grŵp Strategol y Gymraeg mewn Addysg (rhoddir diweddariad ar y gwaith hwn nes ymlaen yn y ddogfen hon).

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2019-20

Crynodeb Gweithredol

Mae'r Cyngor yn bartner gweithgar o'r Bartner iaith sy'n cael ei arwain gan Fenter Iaith Sir Ddinbych. Mae'r Fforwm yn cynnwys nifer o sefydliadau, lleol a chenedlaethol, sy'n gweithio tuag at hyrwyddo a datblygu'r iaith Gymraeg yn strategol yn Sir Ddinbych.

Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, mae'r ymdrechion ar fapio gweithgareddau Cymraeg ar draws y Sir wedi cael ei ddal yn ôl oherwydd y pandemig gan nad oedd modd i ni wneud gwaith ymgynghori â'r pentrefi/trefi. Yn ystod 2019-20 dangosir ein canfyddiadau fod nifer o ddiwyddiadau Cymraeg wedi'u lleoli o amgylch y prif drefi ac roedd angen gwaith ymchwilio pellach i nodi gweithgareddau mewn cymunedau mwy gwledig. Y bwriad oedd ein bod yn creu cynllun peilot ar Langollen fel ein bod yn medru gweithredu'r un cynllun o fewn lleoedd eraill. Rydym yn bwriadu ail-ddechrau gwaith ymgynghori yn ystod y flwyddyn 2021-22. Mae'r Cyngor yn parhau i ddarparu cymorth ariannol i Fenter Iaith Sir Ddinbych drwy grant blynyddol a'r Urdd yn lleol. Defnyddir cyllid yr Urdd i gyflogi swyddog sy'n helpu'r awdurdod i drefnu gweithgareddau ar gyfer pobl ifanc ar draws y sir.

Mae gan bob Gwasanaeth yn y Cyngor Bencampwr y Gymraeg gyda chyfarfodydd yn cael eu cynnal bob tri mis i fonitro cynnydd gyda'r Safonau ynghyd â rhannu arferion da a gweithredu fel cyfaill beirniadol. Mae gan yr aelodau ddealltwriaeth trylwyr o anghenion y Safonau a'r strategaeth gysylltiedig yn ogystal â chynnal ymarferion siopwr cudd.

Gwnaed llawer iawn o waith cyfathrebu mewnol i'r Cyngor eto yn ystod 2020-21 gan barhau i atgyfnerthu'r safonau iaith trwy rannu rhestr wirio wrth ohebu, trefnu cyfarfodydd ac ateb y ffôn. Rydym hefyd wedi bod yn rhannu rhestrau geirfa â'r staff gyda seineg i gynorthwyo dysgwyr Cymraeg. Mae'r eirfa wedi bod ar ffurff dogfennau a fideos er mwyn i staff ddod i arfer â sain geiriau a sut i'w ynganu. Rydym wedi bod yn defnyddio diwrnodau cenedlaethol fel pwynt ffocws megis Dydd Santes Dwynwen, Dydd Gwyl Dewi, Dydd Mawrth Crempog, Sul y Mamau ac ati.

Crëwyd Cytundebau Dysgu ar gyfer staff sydd yn mynychu gwersi Cymraeg. Datblygir y cytundebau hyn mewn partneriaeth â rheolwyr llinell ac Adnoddau Dynol. Mae'r cyrsiau blasu 10 awr ar-lein wedi bod yn allweddol i ni fel Cyngor, yn enwedig yn ystod y cyfnod clo mawr, gyda llawer o staff yn manteisio ar y cyfle i ddechrau ar eu taith iaith.

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2019-20

Cefndir yr adroddiad

Mae llunio adroddiad blynyddol yn rhan o waith sefydliad o hunanreoleiddio. [Gweld y dogfennau sydd gennym yn nodi trefniadau'r sefydliad ar gyfer cydymffurfio â'r safonau, datganiad yr iaith Gymraeg a Strategaeth Iaith Gymraeg 2017-2022.](#)

Gorweddai cyfrifoldeb strategol am yr iaith Gymraeg yn Sir Ddinbych gyda Thîm Gweithredol Corfforaethol y Cyngor. Y Cyfarwyddwr Arweiniol yw Nicola Stubbins, a'r Aelod Arweiniol gwleidyddol yw'r Cynghorydd Huw Hilditch-Roberts a oedd yn gyfrifol am Addysg, Gwasanaethau Plant ac Ymgysylltu â'r Cyhoedd dros gyfnod yr adroddiad hwn. Manon Celyn, Swyddog Iaith Gymraeg y cyngor oedd yn gyfrifol am y gwaith o ymdrin yn weithredol â materion y Gymraeg yn ystod y flwyddyn ddiwethaf ac os hoffech drafod yr adroddiad dylech gysylltu'n uniongyrchol â'r swyddog trwy anfon e-bost at manon.celyn@sirddinbych.gov.uk.

Materion sy'n codi yn ystod y cyfnod adrodd

Hyfforddiant Cymraeg a Gyflawnwyd

Gwelir isod fanylion am nifer / canran y staff sydd wedi cael hyfforddiant yn Gymraeg i lefel o gymhwyster penodol a nifer y staff sydd wedi cael hyfforddiant ymwybyddiaeth iaith yn ystod 2020-21.

Atodiad 1 - Ymwybyddiaeth iaith (yn cynnwys ysgolion)

Statws	%
wedi'i gwblhau	74.85%
heb ei gwblhau	25.15%

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2019-20

Atodiad 2 - Amrywiol gyrsiau a gynhaliwyd/gwblhawyd yn y Gymraeg

Manylion	Nifer wnaeth fynychu/gwblhau'r cwrs
Blasu'r Gymraeg	14
Cyfarch y cyhoedd yn Gymraeg	14
Rho gynnig ar dy Gymraeg (cwrs 2 ddiwrnod)	4
Ymsefydlu Corfforaethol	92
Cydraddoldeb	113
Cod Ymddygiad	114
Chwythu'r Chwiban	100
Ymwybyddiaeth i ddiogelu	129
Diogelu Data	147
Caethwasiaeth Fodern	22
Presenoldeb yn y gwaith	28

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2019-20

Manylion	Nifer wnaeth fynychu/gwblhau'r cwrs
Cyfarfodydd 1 i 1	21
Llunio rhestr fer	10
Cyfanswm	808

Trefniadau goruchwylio/gwirio

Mae llwyddo i sicrhau Pencampwr y Gymraeg o fewn pob gwasanaeth yn rhoi'r cyfle i'r gwasanaethau dderbyn cymorth i wirio dogfennau wrth hybu a hwyluso defnydd o'r Gymraeg, ac mae'r un gefnogaeth yn cael ei rhoi gan y Swyddog Iaith Gymraeg a siaradwyr Cymraeg rhugl o fewn y timau. Yn ddiweddar comisiynwyd Menter Iaith Sir Ddinbych i wneud ymarfer Siopwr Cudd ar ein gwefannau, cyfrifon cymdeithasol a chanolfan SC2 y Rhyl. Cafwyd adroddiad gan y Fenter ar eu canfyddiadau a cymerwyd camau gweithredu i unioni unrhyw fater.

Gweithlu dwyieithog

Rydym wedi bod yn gwneud llawer o waith allweddol i hybu a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg yn fewnol ac allanol yn ystod y flwyddyn ddiwethaf er mwyn sicrhau bod y Safonau Iaith yn cael eu cyflwyno. Dyma rhai o'r prosiectau hynny:

Eisteddfod Staff

Cynhaliodd y Cyngor ei drydedd Eisteddfod rhwng Chwefror 15fed a Mawrth 1af fel rhan o ddathliadau Dydd Gŵyl Dewi. Mae'r digwyddiad yn rhan o ymdrechion y Cyngor i godi proffil a chael gwell dealltwriaeth o'r iaith, ac i ddathlu diwylliant Cymru. Daw ar adeg pan mae sylw sylweddol ar y Gymraeg a'r ffaith bod Eisteddfod yr Urdd yn dychwelyd i'r sir ym mis Mai 2022. Eleni, o ganlyniad i covid-19 a'r mwyafrif o staff yn gweithio gartref, bu'n

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2019-20

rhaid i ni fod ychydig yn fwy creadigol ac fe aeth yr Eisteddfod yn ddigidol. Defnyddiwyd ein tudalen facebook staff preifat fel plattform i gynnal yr Eisteddfod a hyrwyddo categorïau amrywiol i staff gystadlu ynddynt drwy uwch lwytho llun i gyd-fynd â phob categori. Roedd y categorïau'n cynnwys Prosiect Cyfnod Clo, Gwallt Cyfnod Clo, Coctels Cyfnod Clo, creu brawddeg o'r gair PANDEIG, lluniau cyn ac ar ôl/hen neu newydd, coginio pryd bwyd sy'n dechrau gyda llythyren cyntaf eich enw, anifail anwes mwyaf talentog a llawer mwy. Er mwyn annog mwy o bobl i gymryd rhan yn yr Eisteddfod eleni, penderfynwyd benodi holl staff y cyngor fel beirniaid. Roeddynt yn dewis yr enillwyr trwy 'hoffi' y lluniau/fideos ar y dudalen facebook, a'r rheiny oedd â'r mwyaf o bleidleisiau oedd yn ennill. Roedd yr ymateb a'r gefnogaeth a dderbyniwyd yn llawer gwell na'r disgwyl ac roedd llawer o ymgysylltiad gan staff. Roedd yr Eisteddfod ddigidol yn llwyddiannus iawn gyda 163 o geisiadau a dros 700 o bleidleisiau.

Paned a Sgwrs

Gan fod y mwyafrif o staff bellach yn gweithio gartref mae'r sesiynau'n cael eu cynnal yn rhithiol. Cawsom ddechrau da iawn i'r sesiynau rhithiol gyda nifer o aelodau'n bresennol, ond mae'r niferoedd wedi gostwng yn y misoedd diwethaf. Y rheswm am hyn oedd bod staff angen toriad o fod o flaen y sgrin dros amser cinio felly roedd amser y sesiwn yn anghyfleus o'i gymharu â sesiynau wyneb yn wyneb. Mae'r niferoedd wedi codi eto yn ddiweddar gan ein bod wedi newid amser y sesiynau ac mae'r adborth gan staff wedi bod yn gadarnhaol. Er dweud hyn, nid yw sesiynau Paned a Swgrs rhithiol yn cael yr un effaith â sesiynau wyneb yn wyneb ac rydym yn gobeithio dychwelyd at sesiynau wyneb yn wyneb pan mae'n ddiogel gwneud hynny. Paratowyd tasgau ysgrifenedig wythnosol ar gyfer staff hefyd er mwyn datblygu eu sgiliau ysgrifenedig.

Dydd Owain Glyndŵr

Eleni er mwyn dathlu dydd Owain Glyndŵr, rhannwyd fideo a wnaethom i ddangos cysylltiadau Glyndŵr â Sir Ddinbych a lleoedd arwyddocaol o fewn y Sir yn ymwneud â'i hanes. Mae'r lleoedd hyn yn cynnwys Glyndyfrdwy ble'r oedd un o ddau brif lys Glyndŵr yn ogystal â'r ffaith mai o amgylch yr ystadau yma y cymrodd Glyndŵr ei enw; Mwnt yn Lldiart-y-Parc ger Glyndyfrdwy ble cafodd ei gyhoeddi'n dywysog Cymru; Bryn Saith Marchog ble gafodd ffrae gyda Syr Reginald Grey (Arglwydd Dyffryn Clwyd yn Rhuthun)

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2019-20

yn ymwneud â thir cyffredin a ddatblygodd i fod yn wrthryfel dros annibyniaeth i Gymru; Rhuthun ble cafodd y dref ei llosgi i'r llawr heblaw am y castell; ymosodwyd hefyd ar Ddinbych a Rhuddlan, ac mae plac ar hen adeilad Natwest yn Rhuthun a gafodd ei ddadorchuddio gan Dafydd Iwan yn 2000 er mwyn nodi 600 mlynedd Glyndŵr. Cawsom adborth gadarnhaol iawn gan staff a llawer yn nodi nad oeddent yn ymwybodol mor arwyddocaol oedd Sir Ddinbych yn hanes Glyndŵr. Mae'r fideo wedi'i gwyllo dros 1,000 o weithiau. [Gwylwch fideo Owain Glyndŵr ar youtube yma.](#)

Ymgyrch 'Mae gen i hawl'

Ymgyrch genedlaethol yw hon i ddathlu'r gwasanaethau Gymraeg mae Awdurdodau Lleol yn eu cynnig, a'r hawliau sydd gan bobl i ddefnyddio'r Gymraeg wrth ddelio â nhw. Roedd yn gyfle i hyrwyddo gwasanaethau Gymraeg yn Sir Ddinbych ac i geisio cynyddu'r nifer oedd yn dewis eu defnyddio. Mae'r ymgyrch farchnata yn sôn am rai o'r hawliau sydd gan y cyhoedd yn ogystal â staff y Cyngor.

Ym mis Medi, roedd negeseuon allanol a bostiwyd ar ein cyfryngau cymdeithasol yn wythnosol yn cynnwys lluniau o staff sy'n siarad/dysgu Gymraeg yn nodi eu cyfrifoldebau a sut mae'r Gymraeg o fudd iddynt yn y swydd. Mae'r negeseuon wedi creu llawer iawn o sylw cadarnhaol ar ein cyfrifon gyda phobl yn canmol ein staff. Cafwyd un o'n postiau ar ein tudalen facebook corfforaethol Gymraeg y nifer fwyaf o gyrhaeddiad nag erioed o'r blaen gyda'r post yn cyrraedd dros 5,000 o bobl.

Dydd Santes Dwynwen

Crëwyd cwis am hanes Santes Dwynwen fel rhan o ddathliadau'r dydd eleni. Fe'i rhannwyd yn fewnol ac yn allanol ar ein cyfryngau cymdeithasol gyda dros 30 o bobl yn cymryd rhan. Fe wnaethon hefyd greu dogfen o eirfa Gymraeg perthnasol a seineg i helpu dysgwyr Gymraeg.

Diwrnod Shwmae Sumae

Unwaith eto eleni roeddem yn rhan o ddathliadau diwrnod Shwmae Sumae ar y 15fed o Hydref. Bwriad y diwrnod yw hyrwyddo'r syniad o ddechrau pob sgwrs gyda 'Shwmae' neu 'Su'mae' gyda'r nod i ddangos bod y Gymraeg yn perthyn i bawb – siaradwyr rhugl,

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2019-20

dysgwyr neu os ydych yn swil am eich Cymraeg. Roedd hi'n anodd creu rhywbeth newydd oherwydd y sefyllfa sydd ohoni hefo'r pandemig felly fe wnaethom rannu ambell neges ar ein cyfrifon cymdeithasol yn ogystal â rhannu'r fideo gafodd ei chreu gennym llynedd o fascot y ddraig goch (Dewi Draig) yn cael ei ffilmio yn ddefnyddio gwasanaethau Cymraeg y Cyngor. Pasiodd y ddraig bêl rygbi i aelodau eraill o staff ar ôl dweud "shwmae" neu "sumae", yna gwnaeth yr aelodau staff hynny yr un peth. Y syniad y tu ôl i hyn oedd mai'r Gymraeg oedd y bêl rygbi a'n bod yn pasio'r iaith ymlaen. [Gwylwch fideo diwrnod Shwmae Sumae 2020 ar youtube yma.](#)

Dydd Miwsig Cymru

Crëwyd rhestr chwarae o ganeuon Cymraeg i'w rhannu gyda staff a'u hannog i chwarae'r rhestr chwarae gartref, yn y gwaith neu wrth deithio yn y car. Gwnaethom hefyd hyrwyddo'r gân newydd ar gyfer ymgyrch Nerth dy ben, "Byw i'r dydd" sy'n ymgyrch i atgoffa ein gilydd o'n cryfderau a'n dewrder, yn enwedig yn ystod y cyfnod heriol ac anodd hwn. Mae hefyd yn dangos yr effaith gadarnhaol y mae cerddoriaeth yn ei gael ar eich iechyd meddwl sy'n neges bwysig gan bod llawer o staff yn gweithio gartref ar hyn o bryd. Mae mwyafrif o'r artistiaid a ddangosir yn y fideo cerddoriaeth yn gyn-ddisgyblion yn Ysgol Glan Clwyd.

Dydd Gŵyl Dewi

Eisteddfod y staff oedd y prif ddigwyddiad i ddathlu Dydd Gŵyl Dewi eto eleni, ond fe wnaethom hefyd rannu gwybodaeth ar ein cyfryngau cymdeithasol am hanes Dewi Sant, geirfa Cymraeg perthnasol a seineg i helpu dysgwyr Cymraeg a'r ffeithiau diddorol am y rheswm pam mai'r Cennin a'r Cennin Pedr yw symbolau cenedlaethol Cymru yn ogystal â'r rheswm y tu ôl i'w gwisgo ar Ddydd Gŵyl Dewi.

Hyrwyddo Safonau'r iaith Gymraeg

Rydym wedi creu dogfennau i hyrwyddo safonau'r iaith Gymraeg i'w rhannu ar dudalen facebook staff y cyngor, ein newyddlen ddyddiol, mewnwyd a'n system visiontime. Rhestr wirio i staff ydyw i sicrhau eu bod yn cydymffurfio â'r safonau gan ddilyn y canllawiau a roddwyd. Mae'r templedi yn cynnwys ateb y ffôn yn ddwyieithog, trefnu cyfarfodydd a gohebu.

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2019-20

Fideos i hyrwyddo'r Gymraeg

Gan fod llawer o bethau wedi newid i fod ar-lein neu'n ddigidol dros y flwyddyn ddiwethaf, mae wedi'n gorfodi i fod ychydig bach mwy creadigol yn y ffordd rydym yn hyrwyddo'r Gymraeg er mwyn cadw momentwm i fynd. Mae 'Gair y dydd' bellach yn cael ei greu ar ffurf fideo byr i ddangos sut mae'r gair yn cael ei ddefnyddio yng nghyd-destun brawddeg gyda seineg a llais i ddangos a chlywed sut mae'n cael ei ynganu. Rydym wedi gwneud llawer o fideos fel hyn dros y flwyddyn ddiwethaf megis fideo yn ynganu geirfa a brawddegau Cymraeg defnyddiol ar gyfer cyfarfodydd, sut i ynganu enwau rhai o drefi a phentrefi Sir Ddinbych ac hefyd fideo gyda Pencampwyr yr Iaith Gymraeg i hywyddo termau rygbi Cymraeg ar gyfer Twrnament Rygbi y 6 gwlad. Mae'r fideos i gyd yn cael eu rhannu'n fewnol ac allanol ar ein tudalen facebook corfforaethol ac wedi cael eu rhannu sawl gwaith gan y cyhoedd.

Strategaeth Iaith Gymraeg

Mae gan y Cyngor Strategaeth Iaith Gymraeg 5 mlynedd mewn grym eisoes ac rydym wedi dechrau ar y gwaith ymgynghori gydag adrannau a phartneriaid ar ddechrau'r flwyddyn fel bod y strategaeth newydd yn weithredol erbyn 2022. Felly ein blaenoriaeth yw cyflwyno Strategaeth ar gyfer y 5 mlynedd nesaf fydd yn gosod nod a thargedau uchelgeisiol er mwyn sicrhau bod Sir Ddinbych yn Sir ble mae diwylliant a threftadaeth Cymraeg yn fyw a'r iaith Gymraeg yn ffynnu er mwyn ceisio cyrraedd miliwn o siaradwyr erbyn 2050.

Gweithgareddau Cymraeg Llyfrgelloedd Sir Ddinbych

Dechrau Sir Ddinbych:

Mae Amser Rhigwm yn fyw ar Facebook yn wythnosol ers diwedd Mawrth 2020. Gweithgaredd ddwyieithog ydyw yn cyflwyno'r Gymraeg i deuluoedd. Mae 37 sesiwn i gyd ac mae wedi ei wyllo cyfanswm o 24,581 o weithiau gyda 13003 o ymatebion/sylwadau, a chyrraedd o 54,812 dros y flwyddyn.

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2019-20

Mae ein fideos amser rhigwm bellach ar YouTube gyda 32 fideo o rigymau a straeon. Mae'r mwyafrif yn ddwyieithog a rhai yn Gymraeg yn unig. Maen't wedi eu gwyllo cyfanswm o 34,541 o weithiau dros y flwyddyn.

Fideos Siarad Babi (Cymraeg) - Cyfres o 9 o fideos yn rhoi cyngor i rieni ar sut i gefnogi datblygiad siarad, darllen a chwarae eu babis. Wedi eu gwyllo cyfanswm o 1985 o weithiau dros y flwyddyn (dwbl y raddfa i'r fideos cyfatebol Saesneg)

Grwpiau darllen Cymraeg

Mae grwpiau Sgwrs a Sangria (Llyfrgell Dinbych) a Llyfr a Llymed (Llyfrgell Rhuthun) wedi bod yn cyfarfod yn rhithiol ers Hydref 2020. Mae Sgwrs a Sangria wedi cyfarfod 4 gwaith yn rhithiol gyda 25 yn mynychu. Cawsom ymweliad i Ganolfan Celfyddydau ac Arloesi Pontio ym Mangor cyn y cyfnod clo 2020 i weld y ddrama Llyfr Glas Nebo. Mae Llyfr a Llymed wedi cynnal 4 cyfarfod rhithiol gyda 33 yn mynychu. Cynhaliwyd noson hefo'r awdur Rebecca Roberts Ebrill 13 (rhithiol) 23 o aelodau o amryw Grŵpiau darllen ar draws y Sir wedi mynychu gan gynnwys rhai dysgwyr.

Benthyciadau llyfrau Cymraeg

Yn ystod y flwyddyn flaenorol, 2019-20, Sir Ddinbych oedd â'r lefel benthyciadau uchaf o lyfrau Cymraeg y pen trwy Gymru [1,468 o fenthyciadau i bob 1,000 o boblogaeth sy'n siarad Cymraeg]

Cynllunio'r Gweithlu

Mae disgwyl i bob gwasanaeth greu dogfen Cynllunio'r Gweithlu ac mae disgwyl i'r gwasanaethau gysidro os oes ganddynt ddigon o siaradwyr Cymraeg er mwyn darparu gwasanaeth gwbl ddwyieithog. Mae'r gwasanaeth hefyd yn cael eu herio gan yr Uwch Dim Rheoli a chynghorwyr parthed cydymffurfiaeth gyda'r Safonau Iaith.

Safonau Iaith Gymraeg

Mae Safonau'r Gymraeg yn disgwyl i'r Cyngor adrodd, yn ei adroddiad monitro blynyddol, ar nifer o ddangosyddion perfformiad allweddol. Rhoddir crynodeb o'r wybodaeth isod.

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2019-20

Rhestr o'r gweithredu a wnaed i gydymffurfio â'r safonau Cyflenwi Gwasanaeth

- Rydym wedi cyfathrebu gyda staff ar ymateb i ohebiaeth, trefnu cyfarfodydd, cyfryngau cymdeithasol, negeseuon e-bost ac ateb y ffôn.
- Rydym wedi atgoffa staff i gyd yn rheolaidd iddynt roi cyfle i bobl gael eu trosglwyddo at siaradwr Cymraeg wrth gysylltu â'r Cyngor.
- Rydym wedi cyflwyno un rhif ffôn ar gyfer prif switsfwrdd y Cyngor, sy'n rhoi'r opsiwn i bobl ddewis Gwasanaeth Iaith Gymraeg.
- Rydym wedi darparu geiriad i staff i'w cynnwys mewn templedi llythyrau, gan roi cyfle i breswylwyr ofyn am ohebiaeth drwy'r Gymraeg yn y dyfodol.
- Mae Gwasanaethau Cymorth Cymunedau wedi sicrhau bod darn o waith sydd newydd ei gomisiynu ac sy'n digwydd mewn partneriaeth â 'Community Catalysts' yn gwbl ymwybodol o ofynion Safonau Iaith Gymraeg wrth iddynt ddarparu Micro-fentrau Cymunedol yn Sir Ddinbych.
- Rydym wedi cynnwys neges yn neges wedi'i recordio'r Ganolfan Gyswllt yn dweud bod llinell iaith Gymraeg ar gael.
- Rydym yn cofnodi os yw unigolyn yn dymuno cael gohebiaeth oddi wrthym yn y Gymraeg yn unig, a byddwn yn gohebu â'r unigolyn hwnnw yn y Gymraeg yn unig yn y dyfodol.
- Rydym wedi rhoi gwybod i staff sy'n trefnu cyfarfodydd cyhoeddus bod yn rhaid i gyhoeddusrwydd / gwahoddiadau fod yn Gymraeg bob tro, y dylid trefnu cyfieithu ar y pryd ar gyfer pob cyfarfod cyhoeddus ac y dylai trefnwyr cyfarfodydd cyhoeddus atgoffa pobl ar ddechrau cyfarfodydd y medrant gyfrannu yn Gymraeg pe dymunir.
- Mae'r holl ddogfennau ar gyfer y cyhoedd yn ddwyieithog, gan gynnwys deunyddiau hyrwyddo a dogfennau arddangosfa.
- Cafwyd Gasanaeth Adleoli i Ofal ei sefydlu mewn ymateb i Covid-19 a'i nod oedd i sicrhau bod gwirfoddolwyr sy'n siarad Cymraeg yn cael eu paru â dinasyddion a oedd eisiau cefnogaeth trwy gyfrwng Cymraeg.
- Mae'r rhyngwyneb a'r dewislenni ar bob tudalen o'n gwefan yn ddwyieithog.
- Ymatebwn yn Gymraeg i bob ffurflen grant a dderbyniwn yn Gymraeg.

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2019-20

- Rydym wedi lansio ymgyrch hyrwyddo i farchnata cyfrifon cymdeithasol y Cyngor yn Gymraeg.
- Mae arwyddion wedi cael eu gosod mewn prif dderbynfeydd i ddatgan bod croeso i bobl gyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Mae ein holl arwyddion yn Gymraeg ac yn cael eu gwirio.

Rhestr o'r gweithredu a wnaed i gydymffurfio â'r Safonau Gweithredu

- Rydym wedi creu polisi ar ddefnyddio'r Gymraeg yn fewnol er mwyn hybu a hwyluso defnyddio'r iaith ac mae'r ddogfen hon wedi'i chyhoeddi ar ein mewnruyd.
- Rydym wedi cyflwyno proses Adnoddau Dynol yn gofyn i'r holl staff a ydynt am dderbyn eu contract cyflogaeth yn Gymraeg.
- Mae'r Uwch Dîm Rheoli wedi bod yn anfon negeseuon rheolaidd i'w Gwasanaeth am gyfleoedd i ddysgu Cymraeg yn ogystal â'r gofyniad i gwblhau'r modiwl e-ddysgu gorfodol ar Ymwybyddiaeth y Gymraeg.
- Rydym wedi gofyn i'r holl staff a ydynt eisiau derbyn gohebiaeth bapur am eu cyflogaeth, ac sy'n cyfeirio atynt yn bersonol, yn Gymraeg.
- Rydym wedi gofyn i'r holl staff a ydynt eisiau derbyn gohebiaeth bapur am eu hanghenion neu ofynion hyfforddiant yn Gymraeg.
- Rydym wedi gofyn i'r holl staff a ydynt eisiau derbyn dogfennau sy'n disgrifio eu hamcanion perfformiad yn Gymraeg, a darparwn ddogfennau yn Gymraeg os ydynt yn dymuno.
- Rydym wedi gofyn i'r holl staff a ydynt eisiau derbyn dogfennau sy'n disgrifio eu cynllun gyrfa yn Gymraeg, a darparwn ddogfennau yn Gymraeg os ydynt yn dymuno.
- Rydym wedi gofyn i'r holl staff a ydynt eisiau derbyn ffurflenni sy'n cofnodi ac awdurdodi gwyliau blynyddol, absenoldeb o'r gwaith ac oriau hyblyg yn Gymraeg.
- Gall staff gyflwyno cwynion yn Gymraeg drwy weithdrefn cwynion corfforaethol gyda hyn wedi'i hysbysu i'r holl staff.
- Mae Gweithdrefn Cwynion Corfforaethol y Cyngor eisoes yn nodi bod gan staff hawl i wneud cwyn yn Gymraeg ac i ymateb i gŵyn a wneir amdanynt yn Gymraeg. Mae staff wedi eu hysbysu o'r hawliau hyn.

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2019-20

- Rhoddir cyfle i'r holl staff ofyn am unrhyw gyfarfod yn ymwneud â chwynion yn eu herbyn yn Gymraeg (gyda neu heb ddefnyddio cyfieithydd).
- Bydd cofnod o bob penderfyniad am gŵyn yn erbyn aelod o staff yn cael ei gyhoeddi yn Gymraeg (a chynhelir unrhyw gyfarfod wedyn yn Gymraeg).
- Mae ein polisïau Adnoddau Dynol yn nodi y gall staff ymateb yn Gymraeg i unrhyw honiadau a wneir yn eu herbyn.
- Mae meddalwedd cyfrifiadurol gwirio sillafu a gramadeg wedi'i roi i'r holl staff sy'n siarad neu'n dysgu Cymraeg ynghyd â rhyngwynebau Cymraeg ar gyfer meddalwedd (fel Microsoft Word ac Outlook) yn Gymraeg.
- Rydym wedi cyfieithu testun tudalen gartref ein mewnwyd i'r Gymraeg.
- Mae bob tudalen ar y fewnwyd sydd â thudalen gyfatebol yn Gymraeg yn cynnwys dolen i'r dudalen iaith Gymraeg honno.
- Crëwyd tudalennau ar y fewnwyd yn darparu gwasanaethau a deunyddiau cymorth er mwyn hybu'r Gymraeg a chynorthwyo staff i ddefnyddio'r Gymraeg.
- Mae'r rhyngwyneb a'r dewislenni ar y fewnwyd yn Gymraeg.
- Mae'r Cyngor wedi cyflawni asesiad o sgiliau iaith Gymraeg ei staff drwy hunanasesiad yn dilyn y Fframwaith newydd.
- Mae'r Cyngor yn hyrwyddo pob cyfle yn ystod oriau gwaith i staff fynychu cyrsiau iaith Gymraeg sylfaenol.
- Mae'r Cyngor yn rhoi cyfle i staff sydd am barhau â'u hyfforddiant iaith Gymraeg sylfaenol i dderbyn hyfforddiant pellach.
- Mae'r Cyngor wedi datblygu modiwl e-ddysgu i godi ymwybyddiaeth staff o'r iaith Gymraeg.
- Mae gwybodaeth i godi ymwybyddiaeth o'r Gymraeg yn cael ei rhoi i bob aelod newydd o staff.
- Rydym wedi darparu logo iaith gwaith a geiriad i staff eu defnyddio yn eu llofnodion e-bost i hysbysu pobl os ydynt yn siaradwyr Cymraeg rhugl neu'n ddysgwyr.

Rhestr o'r gweithredu a wnaed i gydymffurfio â'r Safonau Lluo Polisi

- Rydym wedi hysbysu rheolwyr i ystyried pa effeithiau, os o gwbl (pa un ai yw'r rheini'n bositif neu'n andwyol) y byddai'r penderfyniad polisi yn ei gael ar y

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2019-20

cyfleoedd i staff ddefnyddio'r Gymraeg, a sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg.

- Pan fydd polisi newydd yn cael ei lunio neu'i ddiwygio, rydym yn sicrhau bod yr holl reolwyr yn gwybod am yr angen i ystyried effeithiau penderfyniadau polisi ar yr iaith Gymraeg.

Cwynion

Dosbarth o Safonau	Cwynion a dderbyniwyd yn uniongyrchol
Cyflenwi gwasanaethau	3
Llunio polisi	0
Gweithredu	0

Dyddiad	Cwyn	Manylion	Camau a gymerwyd
26.9.21	Gwallau ar docyn Rhybudd Talu Cosb	Honiad bod y Cyngor heb weithredu'n gywir yn dilyn apêl Gwallau yn y llythyr rhybudd Honiad nad oedd y Cyngor wedi anfon dogfen 'Rhybudd i berchennog' yn dilyn yr apêl Gwallau ar wefan PPCC	Nid oedd y cyngor yn medru anfon dogfen 'Rhybudd i berchennog' oedd yn cynnwys manylion yr achwynydd gan nad oedd y ddogfen yn bodoli gan fod yr achwynydd wedi talu'r ddirwy. Mae Comisiynydd y Gymraeg yn ymchwio ymhellach i'r mater am wallau ar y Rhybudd Talu Cosb ac ar wefan PPCC.

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2019-20

Dyddiad	Cwyn	Manylion	Camau a gymerwyd
12.4.21	Gwallau ar y wefan Llysgennad Cymru	<p>Honiad fod y wefan Gymraeg ddim yn gweithio gan ei fod yn arallgyfeirio i'r Saesneg.</p> <p>Defnyddio cyfeiriad e-bost Saesneg yn unig ar y dudalen Gymraeg.</p> <p>Honiad bod nifer o wallau ieithyddol yng nghynnwys Llysgennad Eryri gyda fideo Saesneg yn unig pan fodolir fersiynau Cymraeg o'r fideo.</p>	<p>Rydym yn ymchwilio i mewn i gael yr URL www.llysgennad.cymru yn hytrach na'i fod yn newid i www.ambassador.wales/cy/</p> <p>Rydym wedi newid y cyfeiriad e-bost Saesneg i twristiaeth@sirddinbych.gov.uk</p> <p>Mae'r cyngor wedi holi'r achwynydd anfon rhestr o'r gwallau ieithyddol at llysgennad.eryri@eryri.llyw.cymru</p> <p>Mae'r fideos ar gael yn Gymraeg a'r Saesneg felly rydym wedi ymchwilio i weld pam nad oedd y fideo Cymraeg ar gael yr adeg yma.</p>
12.4.21	Gwallau ar y dudalen Gwastraff Gardd	Y gair "Briodwedd" yn cael ei ddefnyddio am "Property".	<p>Rydym yn credu i'r gwall ddigwydd yn ystod y broses o drosglwyddo i'r wefan hygyrch newydd, ond nid oes tystiolaeth gadarn yn nodi sut na pham y digwyddodd hyn. Mae'r gair bellach wedi'i newid i 'eiddo'.</p> <p>Rydym yn y broses o wirio'r wefan Gwastraff Gardd yn gyfan gwbl er mwyn sicrhau nad oes mwy o wallau yn y Gymraeg.</p>

Sgiliau Cymraeg Cyflogeion

Cyflwynir isod y wybodaeth sydd gan y Cyngor yn bresennol. Bwydir y wybodaeth yma'n ôl i'r gwasanaethau fel bo'r Penaethiaid Gwasanaeth yn gallu cynllunio eu gweithluoedd.

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2019-20

Canlyniadau Corfforaethol yn unig (ac eithrio Ysgolion)

Lefel	Gwranddo a Siarad	Darllen a Deall	Ysgrifennu
Lefel 0	356 (15%)	429 (18%)	640 (27%)
Lefel 1	878 (37%)	853 (36%)	708 (30%)
Lefel 2	268 (11%)	225 (9%)	241 (10%)
Lefel 3	146 (6%)	131 (5%)	118 (5%)
Lefel 4	174 (7%)	183 (8%)	111 (5%)
Lefel 5	145 (6%)	145 (6%)	118 (5%)
Dim gwybodaeth	416 (17%)	417 (17%)	447 (19%)
Cyfanswm	2,383 (100%)	2,383 (100%)	2,383 (100%)

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2019-20

Sgiliau Gwranddo a Siarad fesul Gwasanaeth

Gwasanaeth	Lefel 0 %	Lefel 1 %	Lefel 2 %	Lefel 3 %	Lefel 4 %	Lefel 5 %	Dim gwybodaeth %
Gwella Busnes a Moderneiddio	12%	37%	21%	10%	10%	6%	5%
Cymunedau a Chwsmeriaid	5%	35%	12%	7%	15%	14%	11%
Gwasanaethau Cymorth Cymunedau	21%	31%	10%	6%	6%	4%	21%
Hamdden Sir Ddinbych Cyf	14%	34%	10%	6%	10%	7%	20%
Gwasanaethau Addysg a Phlant	7%	29%	11%	5%	7%	7%	34%
Cyllid ac Eiddo	13%	41%	11%	10%	10%	8%	7%
Priffyrdd ac Amgylchedd	21%	49%	10%	5%	4%	4%	6%
Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Democrataidd	10%	46%	12%	4%	8%	15%	5%
Cynllunio, Gwarchod y Cyhoedd a Chefn Gwlad	8%	28%	15%	6%	7%	4%	32%
Cyfanswm	15%	37%	11%	6%	7%	6%	17%

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2019-20

Sgiliau Darllen a Deall

Gwasanaeth	Lefel 0 %	Lefel 1 %	Lefel 2 %	Lefel 3 %	Lefel 4 %	Lefel 5 %	Dim gwybodaeth %
Gwella Busnes a Moderneiddio	13%	43%	13%	10%	10%	6%	5%
Cymunedau a Chwsmeriaid	7%	34%	12%	7%	15%	14%	11%
Gwasanaethau Cymorth Cymunedau	25%	30%	8%	6%	6%	4%	21%
Hamdden Sir Ddinbych Cyf	17%	32%	8%	6%	10%	7%	20%
Gwasanaethau Addysg a Phlant	9%	30%	8%	5%	7%	7%	34%
Cyllid ac Eiddo	15%	39%	11%	10%	10%	8%	7%
Priffyrdd ac Amgylchedd	26%	45%	0%	5%	4%	4%	6%
Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Democratiaid	13%	44%	1%	4%	8%	15%	5%
Cynllunio, Gwarchod y Cyhoedd a Chefn Gwlad	10%	30%	10%	6%	7%	4%	32%
Cyfanswm	18%	36%	9%	6%	7%	6%	17%

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2019-20

Sgiliau Ysgrifennu

Gwasanaeth	Lefel 0 %	Lefel 1 %	Lefel 2 %	Lefel 3 %	Lefel 4 %	Lefel 5 %	Dim gwybodaeth %
Gwella Busnes a Moderneiddio	30%	29%	21%	2%	6%	6%	5%
Cymunedau a Chwsmeriaid	20%	26%	12%	10%	9%	11%	12%
Gwasanaethau Cymorth Cymunedau	34%	21%	8%	5%	3%	3%	26%
Hamdden Sir Ddinbych Cyf	26%	26%	12%	3%	7%	7%	20%
Gwasanaethau Addysg a Phlant	17%	25 [^]	8%	5%	4%	6%	34%
Cyllid ac Eiddo	30%	29%	12%	10%	7%	5%	7%
Priffyrdd ac Amgylchedd	20%	43%	10%	4%	4%	3%	6%
Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Democrataidd	23%	36%	10%	8%	4%	14%	5%
Cynllunio, Gwarchod y Cyhoedd a Chefn Gwlad	20%	25%	9%	4%	4%	4%	33%
Cyfanswm	27%	30%	10%	5%	5%	5%	19%

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2019-20

Canlyniadau Staff Ysgolion yn unig

Lefel	Nifer y staff	% y staff
Lefel 0	380	19.5%
Lefel 1	528	27.1%
Lefel 2	299	15.3%
Lefel 3	117	6.0%
Lefel 4	90	4.6%
Lefel 5	510	26.2%
Dim gwybodaeth	24	1.2%
Cyfanswm	1948	100%

Fframwaith Sgiliau Iaith Gymraeg

Rydym wedi cyflwyno Fframwaith newydd sydd yn ffordd syml i staff hunan asesu eu sgiliau iaith yn seiliedig ar y mathau o dasgau cyfathrebu (darllen, ysgrifennu, siarad a deall) y gallent eu cyflawni trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae hyn yn ffordd effeithiol o fedru monitro pa lefel o sgiliau sydd eu hangen ar gyfer y swydd a pha gwrs y bydd gweithwyr ei angen er mwyn symud i'r lefel nesaf. Mae dilyn y fframwaith hwn yn ein galluogi i gefnogi gweithwyr ar eu taith iaith er mwyn sicrhau'r canlyniadau gorau posibl.

Rydym hefyd wedi asesu pob swydd o fewn y Cyngor, yn dilyn y fframwaith uchod, o ran pa lefel o Gymraeg sydd ei hangen ar gyfer y swydd benodol honno. Wrth recriwtio, ni fydd yr un swydd yn cael ei hysbysebu fel Cymraeg hanfodol neu ddymunol gan y bydd

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2019-20

pob person angen o leiaf lefel 1 mewn sgiliau iaith Gymraeg ar gyfer y swydd. Felly mewn ffordd, mae Cymraeg yn “hanfodol” ar gyfer pob swydd. Os nad oes gan y person y sgiliau Cymraeg sy’n ofynnol ar gyfer y swydd, yna maen orfodol arnynt i fynychu hyfforddiant a chyrraedd y lefel honno o fewn 6 mis, sef y cyfnod prawf (yn ddibynnol ar y sefyllfa), gyda chefnogaeth gan ein Swyddog Iaith Gymraeg. Bydd sgiliau iaith Gymraeg pob gwasanaeth yn cael eu monitro bob chwe mis a bydd y Rheolwyr hefyd yn derbyn gwybodaeth am allu iaith Gymraeg gweithwyr o fewn eu gwasanaeth.

Gwersi Cymraeg

Dyma’r nifer o aelodau staff y Cyngor fynychodd wersi Cymraeg drwy gynllun ‘Cymraeg Gwaith’ gan Y Ganolfan Dysgu Cymraeg Cenedlaethol:-

Lefel	Nifer
Mynediad	2
Sylfaen	9
Canolradd	0
Uwch	5
Hyfedredd	0
Nant Gwrtheyrn (preswyl)	0
Cyfanswm	16

Mae cyrsiau blasu Cymraeg 10 awr ar-lein ar gael i’r rheiny sydd eisiau dechrau ar eu taith iaith. Mae’r cyrsiau hyn yn cyflwyno geirfa ac ymadroddion pob dydd ac maen nhw ar gael i bawb, yn rhad ac am ddim. Mae rhai cyrsiau wedi eu teilwra ar gyfer gwahanol sectorau sef y sector iechyd, gofal, gwasanaethau cyhoeddus, athrawon, penaethiaid, twristiaeth, manwerthu, twristiaeth Cymru, sefydliad y marchod a gwybodaeth am y Gymraeg sydd wedi’i deilwra ar gyfer Darparwyr Gofal Plant.

Dyma’r nifer o staff sydd wedi dechrau/gorffen y cyrsiau ar-lein:-

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2019-20

Cwrs (rhan 1 a 2)	Nifer
Croeso	34
Croeso nôl	17
Gwella Cymraeg gwaith	12
Manwerthu	2
Sector Gofal	7
Twristiaeth	2
Gwasanaethau Cyhoeddus	1
Penaethiaid	1
Sector Iechyd	1
Athrawon	1
Cyfanswm	78

Recriwtio – Swyddi gwag a newydd

Dyma fanylion am nifer/canran y swyddi a hysbyswyd ar gyfer y flwyddyn ariannol 2020/2021. Roedd gennym y gofynion iaith Gymraeg canlynol ar ein swyddi gwag a hysbysebwyd ar gyfer swyddi dan gontract:

Dynodiad	Nifer y swyddi fesul categori iaith	% y swyddi fesul categori iaith
Hanfodol	8	3.0%
Angen dysgu Cymraeg	0	0.0%

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2019-20

Dynodiad	Nifer y swyddi fesul categori iaith	% y swyddi fesul categori iaith
Dymunol	262	97.0%
Ddim yn angenrheidiol	0	0.0%
Cyfanswm	270	100.0%

Cynnydd gyda fframwaith 'Mwy na Geiriau'

O ran ein cynllun busnes ar gyfer 2020-21, isod mae crynodeb o'r camau a gyflawnwyd mewn perthynas â 'Mwy na Geiriau'. Mae'r pandemig wedi effeithio ar gyflawni rhai o'r gweithredoedd hyn.

Parhau i hysbysu'r holl staff mewnol a gwasanaethau a gomisiynwyd o'r 'Cynnig Rhagweithiol'

Comisiynwyd cwrs ar-lein gyda'r nod o arfogi staff gofal ar draws gwasanaethau Oedolion a Phlant â'r sgiliau i gyfarch a chwrdd â'r cyhoedd yn Gymraeg ac i wneud y Cynnig Rhagweithiol.

Yn ystod 2020-21 rydym hefyd wedi rhannu'r manylion ynghylch ble y gall darparwyr archebu'r adnoddau 'Iaith Gwaith' am ddim. Rydym hefyd wedi hyrwyddo'r sticer swigen oren a gynhyrchwyd gennym yn Sir Ddinbych yn ddiweddar, gan fod y sticer yn ddefnyddiol fel arwydd cyflym a gweledol o ddewis iaith ar unrhyw waith papur, e.e. ffeiliau unigolion mewn cartrefi preswyl neu ffurflenni 'Beth sy'n bwysig'. Mae rhai darparwyr gofal hefyd yn defnyddio'r sticeri mawr ar ddrysau ystafelloedd gwely'r preswylwyr. Eleni dathlodd Comisiynydd y Gymraeg 15 mlynedd ers lansio'r bathodyn swigen oren. Cafodd aelod o staff Sir Ddinbych a hefyd drigolion Cartref Gofal Sir Ddinbych eu cynnwys yn y

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2019-20

cyfryngau cymdeithasol ynglŷn â phwysigrwydd y 'swigen oren fel rhan o'r pecyn gofal i ofalwyr'.

Cynyddu'r defnydd o Gymraeg gan y gweithlu gofal cymdeithasol yn Sir Ddinbych a hyrwyddo'r defnydd o adnoddau digidol a chyrsiau Cymraeg ar-lein a ddatblygwyd gan 'Cymraeg Gwaith'

Disgwylir i holl staff mewnol y Cyngor gwblhau modiwl e-ddysgu ar 'Ymwybyddiaeth Iaith Gymraeg' ac mae staff sy'n newydd i'r adran yn derbyn cyflwyniad am 'Mwy na Geiriau' fel rhan o'u cyflwyniad sefydlu.

Rydym hefyd wedi rhannu gwybodaeth am y cwrs 10 awr ar-lein am ddim sydd ar gael i'r sector gofal, ynghyd â'r adnoddau a gynhyrchir gan Gymunedau Digidol Cymru. Yn ogystal, yn ein cylchlythyr gofal cymdeithasol misol rydym wedi rhannu manylion amrywiaeth o adnoddau Cymraeg gyda darparwyr sy'n hyrwyddo ac yn hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg. Mae hyn wedi cynnwys amrywiaeth o Apiau iaith a manylion yr adnodd hyfforddi newydd Gofal Cymdeithasol Cymru sy'n 'Cefnogi Gweithio'n Ddwylieithog' i bobl sy'n gweithio ym maes iechyd a gofal cymdeithasol.

Yn ogystal, mae cwrs ar-lein penodol wedi'i gomisiynu ar gyfer staff gofal Sir Ddinbych ar draws y gwasanaethau i Oedolion a Phlant. Mae'r rhain wedi cynnwys cwrs blasu a llyfr gwaith Cymraeg byr ar-lein a hefyd cwrs ar-lein sy'n addas ar gyfer staff sy'n deall Cymraeg llafar yn rhwydd ond sydd heb hyder wrth siarad Cymraeg.

Dangos ymrwymiad i ymgorffori'r Gymraeg ym mhob maes gwasanaeth yn y Gwasanaeth Cymorth Cymunedol / Gwasanaethau Plant

O fewn y Gwasanaethau Plant ac Addysg rydym wedi comisiynu'r Ap '*Mind Of My Own*' a lanswyd ym mis Mehefin 2020. Mae'r Ap ar gael i blant a phobl ifanc sy'n cael eu cyfeirio at Wasanaethau Plant i fynegi eu barn. Mae'r ap ar gael yn Gymraeg a'r Saesneg.

Yn ogystal o fewn Gwasanaethau Oedolion rydym wedi sicrhau bod darn o waith sydd newydd ei gomisiynu ac sy'n digwydd mewn partneriaeth â '*Community Catalysts*' o Efrog yn gwbl ymwybodol o ofynion safonau'r Gymraeg wrth iddynt ddarparu Micro-fentrau Cymunedol.

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2019-20

Gwaith ychwanegol wrth hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg

Rydym yn y broses o ddiweddarau ein gwefan Gweithlu Gofal Cymdeithasol ac wedi cynnwys adran ar 'Defnyddio eich Cymraeg mewn gofal'. Bydd y wefan ar gael ar gyfer staff gofal mewnol ac allanol a bydd yn cynnwys gwybodaeth am y Cynnig Rhagweithiol a 'Mwy na Geiriau'. Bydd y wefan hefyd yn cefnogi staff i ddefnyddio a datblygu eu sgiliau iaith ynghyd â darparu cysylltiadau ac adnoddau defnyddiol i hyrwyddo'r Gymraeg o fewn Gofal Cymdeithasol a Gwasanaethau Cymdeithasol. Byddwn yn cynnwys straeon newyddion da yn cynnwys staff sydd wedi mynychu cyrsiau Cymraeg, a hefyd yn hyrwyddo digwyddiadau fel ymgyrch 'Defnyddia dy Gymraeg, dydd Miwsig Cymru a Shwmae Su'mae.

Gofynnwyd hefyd i gynrychiolydd o'r tîm Datblygu'r Gweithlu am fewnbwn i'r gweithdai i gefnogi'r peilot o ymsefydlu Hyrwyddwr y Gymraeg ar-lein ar gyfer Cyfeillion Dementia Cymru a hefyd i fod yn rhan o brosiect Cenedlaethol i arwain ar y gwaith o safoni terminoleg iechyd a gofal cymdeithasol.

Diweddariad Grŵp Strategol y Gymraeg mewn Addysg

Yn ystod 2020 llwyddwyd i gwblhau gwaith adeiladu Ysgol Llanfair Dyffryn Clwyd a Chanolfan y Gymraeg Sir Ddinbych yn Llanelwy. Agorwyd darpariaeth Cylch meithrin ar dir yr ysgol newydd yn Llanfair Dyffryn Clwyd ac yn Ysgol Dewi Sant, Y Rhyl gan gynyddu y nifer o ysgolion sydd â Chylch meithrin wedi ei gydleoli ar y safle.

Mae covid 19 wedi cael effaith sylweddol ar weithgareddau cyfoethogi cwricwlwm a cafodd Eisteddfod yr Urdd, a oedd yn bwynt ffocws gweithgareddau ac i fod i'w chynnal yn Ninbych, ei gohirio. Hefyd bu rhaid addasu gyda nifer o weithgareddau Cymraeg i Blant a hyfforddiant, gan gynnwys y cwrs sabothol i athrawon, i weithredu'n rhithiol.

Ym mis Medi 2020 cwblhawyd Canolfan y Gymraeg Sir Ddinbych a drwy hyn lleoliad ar gyfer Cylch Meithrin newydd yn Ninas Llanelwy. Ariannwyd yr adeilad gan Lywodraeth Cymru drwy Grant Cyfalaf y Gymraeg. Mae'r adeilad hefyd â tair ystafell hyfforddi, dwy swyddfa ac ystafell gyfarfod. Mae Covid 19 wedi cael effaith sylweddol ar y Ganolfan. Cafwyd oedi yn ystod y cyfnod adeiladu ac o ganlyniad nid oedd yr adeilad yn barod tan Medi 2020. Mae'r ganolfan wedi cynnal cwrs meithrin ôl-16 gyda disgyblion o Ysgolion

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Iaith Gymraeg 2019-20

Glan Clwyd a Dyffryn Conwy yn mynychu. Mae Prifysgol Bangor hefyd wedi dechrau cynnal ei cwrs sabothol yn yr adeilad ond yn anffodus yn dilyn ail gyflwyno cyfnod clo daeth hwn i ben am y tro. Mae 10 aelod o staff yn dilyn y cwrs sabothol eleni.

Yn 2019 roedd 93% o ddisgyblion yn trosglwyddo o CA2 i CA3 ac yn parhau mewn addysg Gymraeg. Yn 2020 mae'r canran wedi aros yn ei unfan. O'r disgyblion sydd heb drosglwyddo i addysg Gymraeg CA3 mae 4% wedi trosglwyddo i Ysgolion cyfrwng Saesneg a 3% i ffrydiau Saesneg ysgolion 2B. Mae'r disgyblion sydd wedi symud i ysgolion cyfrwng Saesneg wedi symud i Ysgolion Uwchradd agosach na'r ddarpariaeth Gymraeg agosaf a / neu i ddarpariaeth ffydd er nad oedd eu hysgol gynnar yn ysgolion ffydd.

Ar gyfartaledd mae 263 disgybl yn derbyn addysg cyfrwng Gymraeg ymhob blwyddyn CA4 tra yn CA3 mae'r cyfartaledd yn 275 disgybl pob blwyddyn. Dangosir hyn bod y patrwm o gynnydd niferoedd addysg Gymraeg Uwchradd. Mae ffrwd Gymraeg blwyddyn 7 Ysgol Brynhyfryd yn 3 dosbarth a gyda dros 40% o ddisgyblion y flwyddyn. Os ydy disgyblion o du allan i glwstwr yr Ysgol yn cael eu heithrio mae'r canran yn cynyddu i 50%.